

ارائه الگویی جامع جهت طرح ریزی رویه‌های تصدیق، صحه‌گذاری و تست (تصت) سامانه‌های پیچیده در دفاتر طراحی

صادق فاضل^{۱*}، جعفر بوستان‌پور^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۱۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۳۰

چکیده

در این مقاله ابتدا الگویی جامع و جزئی جهت طرح ریزی فرآیندهای تصدیق، صحه‌گذاری و تست سامانه‌های مهندسی پیچیده مورد طراحی در دفاتر طراحی، که به طور مختصر با نماد "تصت"^۱ نشان داده می‌شود، ارائه شده است. این الگو در مورد سامانه‌های C^۴ISR^۲ که معمولاً سامانه‌های پیچیده‌ای هستند که در برگرنده تنوع و تعداد زیادی از سامانه‌های فرماندهی، کنترل، مخابراتی، کامپیوتری، جستجو، مراقبت و شناسایی هستند، کاربرد فراوانی دارد. الگوی ارائه شده به نحوی است که تضمین می‌کند که به ازای هر الزام فنی تعریف شده یک رویه تصدیق و به ازای هر نیاز یا انتظار هر مشتری و ذینفعان اصلی یک رویه صحه‌گذاری تعریف شود. در انتها نیز به عنوان یک مطالعه موردی، خلاصه نتایج طرح ریزی رویه‌های تصت برای نوعی سامانه بین‌المللی ایمنی و نجات دریایی GMDSS^۳ به عنوان جزئی از سامانه‌های مخابراتی ضروری سامانه فرماندهی و کنترل نوعی شناور سطحی ارائه شده است. از دیدگاه نظری سعی شده که الگوی پیشنهادی دربرگیرنده الزامات مطرح شده فرآیندهای تصدیق و صحه‌گذاری در استانداردهای بین‌المللی و ملی و همچنین مراجع مهم موجود در زمینه مهندسی سیستم باشد. از دیدگاه عملی نیز ارائه الگوی پیشنهادی برپایه تجربه عملی طرح ریزی رویه‌های تصدیق و صحه‌گذاری تنوع و تعداد زیادی از ابرسامانه‌ها و سامانه‌های پیچیده الکتریکی، الکترونیکی، کامپیوتری، مخابراتی، مکانیکی، و الکترو مکانیکی است. بنابراین این الگو می‌تواند درمورد طرح ریزی رویه‌های تصت طیف وسیعی از سیستم‌های مهندسی در دفاتر طراحی مورد استفاده قرار گیرد.

واژگان کلیدی: تصدیق، صحه‌گذاری، فرماندهی و کنترل، مهندسی سیستم، دفتر طراحی.

^۱ دکتری مهندسی برق-کنترل دانشگاه فردوسی مشهد، sadegh.fzel@gmail.com

^۲ دکتری مهندسی برق-مخابرات دانشگاه فردوسی مشهد، j.boostanpoor@mail.um.ac.ir

* نویسنده مسئول

^۱ Verification, Validation and Test (VVT)

^۲ Command, Control, Communication, Computer, Intelligence, Surveillance and Reconnaissance (C^۴ISR)

^۳ Global Maritime Distress and Safety System (GMDSS)

ارائه الگویی جامع جهت طرح ریزی رویه های تصدیق، صحه گذاری و تست (تصت) سامانه های پیچیده در دفاتر طراحی

۱. کلیات

امروزه طراحی ابرسامانه ها یا سامانه های پیچیده مانند فرماندهی و کنترل، خودروها، هواپیماها، کشتی ها، ماهواره ها و تجهیزات پزشکی پیچیده در دفاتر طراحی صورت می گیرد. با توجه به اینکه ابرسامانه ها که به SOS^۱ نیز معروف هستند، بسته به نوع پیچیدگی از ترکیب تعداد و تنوع زیادی از سامانه های الکتریکی، الکترونیکی، کامپیوتری، ناوبری، مخابراتی، مکانیکی، الکترومکانیکی، هیدرولیکی و پنوماتیکی، انواع سازه ها و غیره تشکیل می شوند، طراحی آنها نیاز به دانش طراحی بین رشته ای و تخصص گروه زیادی از مهندسين با گرایش ها و تخصص های مختلف (مانند برق، مکانیک، کامپیوتر و مواد) دارد. معمولاً به طراحان اصلی ابرسامانه ها سرطراح و به متخصصین هر یک از رشته ها طراح گفته می شود.

معمولاً سرطراحان اصلی قادر نیستند بدون وجود مجموعه ای از فرایندهای استاندارد سطح بالا و منظم با رویکرد میان رشته ای و جامع نگر که "مهندسی سیستم" نامیده می شود، ابرسامانه ها را بدون اشکال طراحی و تحقق بخشیده و رویه های تصت آنها را طرح ریزی کنند.

معمولاً مجموعه فرایندهای استاندارد مهندسی سیستم در مراجع [۵-۱] و به خصوص استانداردهای بین المللی موجود در حوزه مهندسی سیستم در قالب مدل های مختلف توسط سازمان های پیشرو در این زمینه پیشنهاد شده اند. در [۸-۶] مجموعه فرایندهای فرماندهی و کنترل معرفی شده اند.

سازمان بین المللی استاندارد ISO^۲، سازمان ملی هوا و فضای آمریکا NASA (ناسا)^۳، سازمان استاندارد کمیسیون بین المللی الکتروتکنیک IEC^۴، سازمان استاندارد انجمن بین المللی مهندسين برق و الکترونیک آمریکا IEEE^۵، وزارت دفاع آمریکا DOD^۶، سازمان ملی استاندارد ایران ISIRI^۷ و مرکز ملی

استاندارد ایران IDS^۸ از جمله سازمان هایی هستند که مدل مهندسی سیستم ارائه کرده اند [۲۳-۹]. اسناد این سازمان ها که در طراحی و تحقق سامانه های فرماندهی و کنترل کاربرد زیادی دارند، در بخش تاریخچه معرفی شده اند.

مدل فرایندهای مهندسی سیستم ارائه شده در استانداردها و مراجع منتشرشده توسط سازمان های مذکور دارای زیرفرایندهای مشترک زیادی هستند. فرایندهای تصدیق و صحه گذاری از زیرفرایندهای مشترکی هستند که تقریباً در همه استانداردهای منتشرشده توسط این سازمان های ملی و بین المللی مهم در نظر گرفته شده و برای آنها اهمیت زیادی قائل شده اند [۲۳-۹]. همچنین رویه های تصت در مراجع مرتبط با فرایندها و سامانه های فرماندهی و کنترل مورد بحث و توجه ویژه قرار گرفته اند [۷-۶].

به طورمثال در اسناد ایزو دو زیر فرآیند تصدیق و صحه گذاری وجود داشته [۹-۱۲] و در سند ناسا نیز در مجموعه فرایندهای مهندسی سیستم که مطابق شکل ۱ آن را موتور مهندسی سیستم نامیده، فرایندهای تصت در قالب یک فرآیند اصلی به نام "ارزیابی"^۹ که شامل دو زیر فرآیند تصدیق و صحه گذاری می باشد [۱۴-۱۳].

۱-۱ دسته بندی اول روش های تصت و ارزیابی

در این بخش دسته بندی انواع روش های تصت و ارزیابی سامانه ها که جمع بندی مختصر و مفیدی از روش های پیشنهادی در استانداردهای مهندسی سیستم و مهندسی تصت بوده و در این مقاله مورد استفاده قرار گرفته ارائه شده است. رویه های تصت و ارزیابی سامانه ها به دو دسته روش های تصدیق و صحه گذاری تقسیم بندی می شوند، که تعریف آنها به شرح زیر است.

^۵ Institute of Electrical and Electronics Engineers (IEEE)

^۶ United States Department of Defense (DOD)

^۷ Institute of Standards and Industrial Research (ISIRI)

^۸ Iranian Defense Standard (IDS)

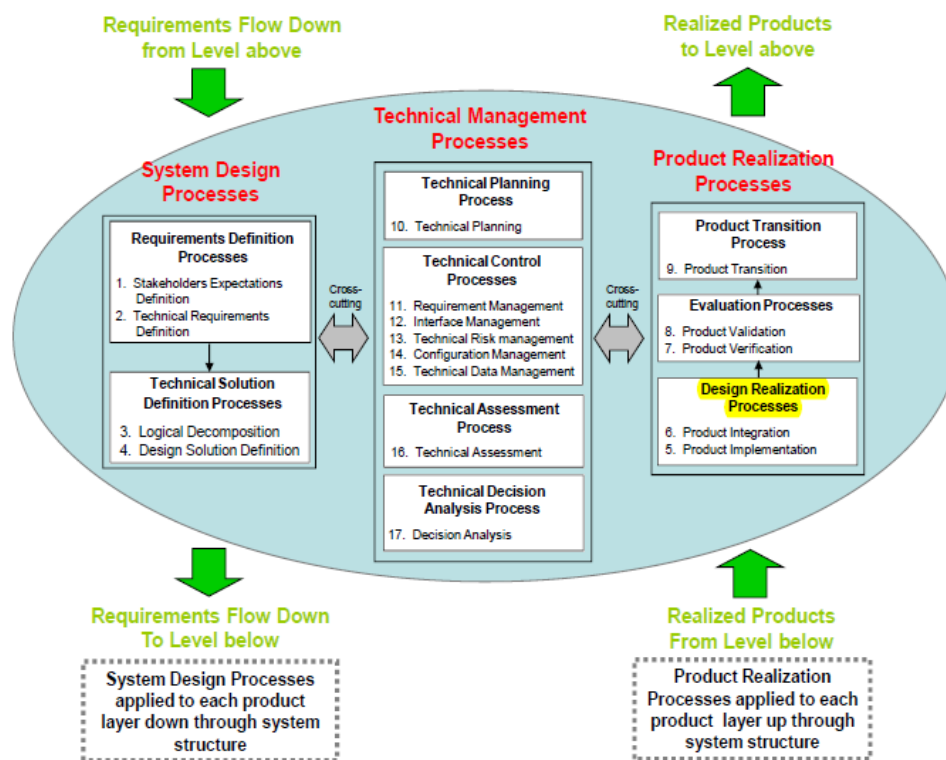
^۹ Evaluation

^۱ System of System (SOS)

^۲ International Standardization Organization (ISO)

^۳ National Aeronautics and Space Administration (NASA)

^۴ International Electrotechnical Commission (IEC)

شکل ۱. موتور مهندسی سیستم (مدل ناسا [۱۳] و مدل مرکز استاندارد دفاعی ایران [۲۱])

میدان عملیات انجام می‌شود. تست صحت‌گذاری مربوط به سند مفهوم عملیات (ConOps)^۱ است.

۱-۱-۱ انواع رویه‌های تصدیق و صحت‌گذاری

رویه‌های اصلی تصدیق و صحت‌گذاری به چهار دسته اصلی به شرح زیر تقسیم بندی می‌شوند، که می‌توان از ترکیبی از این روش‌ها نیز استفاده کرد.

۱- تحلیل: استفاده از مدل ریاضی و تکنیک‌های تحلیلی به

منظور پیش‌بینی تناسب طراحی با انتظارات ذینفعان، برپایه داده‌های محاسبه‌شده یا داده‌های به‌دست آمده از تصدیق سامانه‌ها یا اجزای موجود در سطوح پایین‌تر محصول نهایی. مدل نمایش ریاضی از یک واقعیت است. معمولاً از تحلیل موقعی استفاده می‌شود که هیچ نوع نمونه اولیه، مدل مهندسی و محصول مجتمع‌سازی شده، مونتاژ شده یا ساخته شده در دسترس نباشند. ابزارهای تحلیل شامل مدل‌سازی یا شبیه‌سازی می‌باشند.

تصدیق: رویه تصدیق مربوط به مجموعه‌ای از الزامات تاییدشده (مانند سند تعریف الزامات یا SRD) است، که می‌تواند در مراحل مختلف چرخه عمر یک محصول انجام شود. تست تصدیق با هدف نشان دادن برآورده شدن الزامات یا مشخصه‌های تخصیص یافته (شامل الزامات فیزیکی یا ارتباطات کارکردی)، روی یک سیستم یا اجزای آن انجام شده و منجر به تهیه یک گزارش رسمی می‌شود. تست‌های تصدیق عموماً توسط مهندسین، تکنیسین‌ها، اپراتورها یا پرسنل نگهداری و تعمیرات، به کمک ابزارها یا تجهیزات اندازه‌گیری در محیطی کنترل‌شده که به تحلیل‌های خرابی کمک می‌کند انجام می‌شود.

۲- صحت‌گذاری: هدف اصلی از این تست‌ها تضمین این مسئله که سامانه وقتی در محیط واقعی عملیاتی قرار می‌گیرد، مطابق انتظارات و نیازهای مشتری کار می‌کند. صحت‌گذاری در شرایط واقعی (یا شرایط شبیه‌سازی شده) روی نمونه محصول نهایی، برای تعیین اثربخشی و کفایت محصول جهت استفاده در

^۱ Concept of Operations (ConOps)

ارائه الگویی جامع جهت طرح ریزی رویه های تصدیق، صحه گذاری و تست (تست) سامانه های پیچیده در دفاتر طراحی

۲- اثبات: روشی برای نشان دادن اینکه محصول نهایی در هنگام استفاده، هر یک از الزامات مشخص شده را برآورده می کند. این رویه معمولاً پایه ای برای انطباق قابلیت عملکردها است، که از تست با عدم وجود داده های جمع آوری شده جزئی مشتق می شود. اثبات می تواند شامل استفاده از مدل های فیزیکی یا ماکت ها باشد. مثلاً الزام "کنترل ها باید توسط خلبان قابل دستیابی باشند"، با توسط خلبانی که وظایف مربوط به پرواز را در محیط یک شبیه ساز یا ماکت واقعی انجام می دهد، تصدیق شود. اثبات همچنین می تواند شامل رویه کارکرد واقعی محصول نهایی توسط پرسنل کیفیت سنجی شده در سطح بالا باشد. مانند خلبانی که یک هواپیمای جدید را برای اثبات عملکرد صحیح در محدوده های حدی الزامات عملکردی آن تست می کند.

۳- بازرسی: تست ظاهری محصول نهایی محقق شده. بازرسی معمولاً برای تصدیق ویژگی های فیزیکی یا شناسه های خاص کارخانه استفاده می شود. مثلاً اگر الزام "باید خار ضامن ایمنی دارای نشانی قرمز رنگ بوده و عبارت "قبل از پرواز برداشته شود" با رنگ سیاه روی آن نوشته شده باشد" وجود داشته باشد، برای اثبات برآورده شدن این الزام، بازرسی چشمی نشان خار ضامن می تواند مورد استفاده قرار گیرد.

۴- تست: استفاده از محصول نهایی برای دستیابی به داده های جزئی که برای تصدیق عملکردها نیاز است، یا تهیه اطلاعات کافی برای تصدیق عملکردها با انجام تحلیل های بیشتر. رویه های تست می تواند روی محصول پایانی نهایی، مدارات آزمایشی یا مدل آزمایشی باشد. تست ها برای هر الزام مشخص شده، داده ها را که بهترین منبع تکنیک های تصدیق هستند، تحت شرایط کنترل شده، در نقاط مختلف تولید می کنند.

۱-۲ دسته بندی اول روش های تست و ارزیابی

از دیدگاهی دیگر رویه های تست سامانه ها به دو دسته مهم رویه های کیفیت سنجی و پذیرش به شرح زیر تقسیم بندی می شوند:

الف- تست های کیفیت سنجی (QT):^۱ این تست ها در حین فرآیند طراحی یا تولید محصول با این هدف تعریف و انجام می شوند که طراح یا سازنده قبل از تحویل محصول به مشتری اطمینان حاصل کند که محصول مورد طراحی یا ساخت/مونتاژ/مجتمع سازی الزامات فنی تعریف شده (مانند الزامات کارکردی و عملکردی) را در شرایط محیطی موردانتظار برآورده می کنند. معمولاً این فعالیت ها دسته کوچک تری از برنامه تصدیق محصول هستند، که در مقادیر کرانی پارامترهای محیطی موردنظر انجام شده و تضمین می کنند که محصول خروجی فرآیندهای طراحی و ساخت می تواند به طور مناسبی در محدوده های موردانتظار کار کند.

معمولاً این آزمون ها در شرایطی شدیدتر از حداکثر شرایط اعمالی طی طول عمر محصول، مثلاً با لحاظ کردن ضریب اطمینان، انجام می شوند تا اطمینان حاصل شود که محصول حتی در بدترین شرایط قابل اعمال در حین ماموریت توانایی انجام وظیفه مورد نظر را دارد. در صورت لزوم این آزمون ها روی تعداد محدودی از واحدها که می تواند با پیشنهاد مشتری، طراح و یا سازنده تعیین می شوند انجام شوند.

ب- تست های پذیرش (AT):^۲ این تست ها پس از تولید محصول و با هدف تعریف معیارهایی برای تحویل دهی محصول به مشتری، یا تحویل گیری اجزای محصول از پیمان کاران و صدور گواهی پذیرش در این زمینه ها طرح ریزی و سپس اجرا می شوند. آزمون های پذیرش برای هر یک از اجزای محصول انجام می شوند. معیار تست ها/تحلیل های پذیرش به نحوی انتخاب می شوند که نشان دهند واحدهای ساخته شده با طراحی که قبلاً تصدیق/کیفیت سنجی شده است انطباق دارند. در حوزه صنایع دریایی که سیستم مورد مطالعه در آن مورد بهره برداری قرار می گیرد، تست های پذیرش محصول به سه گروه زیر تقسیم بندی می شوند:

ب-۱- تست پذیرش کارخانه ای (FAT):^۳ در مورد هر یک از سامانه های تشکیل دهنده ابرسامانه جامع سلاح که طراحی

^۳ Factory Acceptance Test (FAT)

^۱ Qualification Test (QT)

^۲ Acceptance Test (AT)

مجموعه فرایندهای فرماندهی و کنترل مشهور دنیا را معرفی و با یکدیگر مقایسه کرده و [۸] تاریخچه ای در حوزه فرایندهای تلفیق داده و فرماندهی و کنترل ارائه کرده است.

سازمان ISO، سازمان IEC و سازمان IEEE در سال ۲۰۲۳ به طور مشترک آخرین مدل مهندسی سیستم خود را در ویرایش نهایی سند ISO/IEC/IEEE ۱۵۲۸۸:۲۰۲۳ [۹] و پیش نویس سند راهنمای آن [۱۰] را نیز در سال ۲۰۲۳ منتشر کرده اند. ویرایش قبلی این سند در سال ۲۰۱۵ و نسخه اولیه آن در سال ۲۰۰۲ منتشر شده اند. این سازمان ها سند ISO/IEC/IEEE ۲۴۷۴۸:۲۰۲۲ [۱۱] که نسخه قبلی آن در سال های ۲۰۱۱ و ۲۰۱۸ منتشر شده اند و همچنین سند ISO/IEC/IEEE ۱۶۳۲۶:۲۰۱۹ [۱۲] را نیز در حوزه مهندسی سیستم ها انتشار داده اند. در اسناد سازمان ایزو فرآیند تست در قالب دو زیرفرآیند تصدیق و صحه گذاری وجود دارند.

آژانس فضایی آمریکا (ناسا) مدل مهندسی سیستم خود را که در شکل ۱ نشان داده شده و به موتور مهندسی سیستم مشهور است در سال ۲۰۱۷ در ویرایش دوم سند NASA/SP-۲۰۱۷-۶۱۰۵ انتشار داده است [۱۳]. راهنمای پیاده سازی این سند در [۱۴] ارائه شده و ویرایش قبلی آن در سال ۲۰۰۷ [۱۵] منتشر شده است. در این مدل که در حال حاضر نیز اعتبار داشته و مدل بسیار خوبی برای پیاده سازی فرایندهای مهندسی سیستم برای ابرسامانه ها یا سامانه های پیچیده از جمله سامانه های فرماندهی و کنترل می باشد، مطابق شکل ۱ فرایندهای تست در قالب فرآیند اصلی به نام "ارزیابی" که شامل دو زیر فرآیند تصدیق و صحه گذاری می باشد در نظر گرفته شده اند.

وزارت دفاع آمریکا نیز به عنوان نخستین سازمانی که اقدام به مدل سازی فرایندهای مهندسی سیستم کرده است، مدل های خود را در DOD MIL-STD ۴۹۸ [۱۶] و DOD MIL-STD ۴۹۹B [۱۷] و DOD Instruction ۵۰۰۰،۲ [۱۸] ارائه کرده است. هر چند این اسناد از کاربرد عملی زیادی در پروژه های وزارت دفاع آمریکا برخوردار نیستند، اما همچنان از سوی بسیاری از سازمان ها به عنوان الگویی جهت پیاده سازی

و تحقق آن ها به پیمانکاران محول شده است، و با هدف اطمینان از برآورده شده الزامات، قابلیت ها و مشخصه های فنی مشخص شده در پیوست فنی هر سامانه انجام می شود. چون این تست ها معمولاً در محل کارخانه سازنده انجام می شود به آنها تست های پذیرش کارخانه ای گفته می شود، امام این تست ها می توانند با توافق در محل ساحل انجام شوند.

ب-۲- تست پذیرش اسکله ای (HAT)^۱: انجام تست های صحه گذاری عملکرد سامانه ها پس از راه اندازی و بررسی عدم وجود اشکال در آن، اطمینان از صحت عملکرد سامانه ها در حین خدمت و تست های ارتباطی و هماهنگی بین اجزا در ساحل تحت عنوان تست اسکله ای بیان می شوند.

ب-۳- تست پذیرش دریا (SAT)^۲: این تست ها با هدف اطمینان از برآورده شدن الزامات، قابلیت ها و مشخصه های فنی مشخص شده در پیوست فنی سامانه با مشتری انجام می شود. این تست ها معمولاً در دریا و در شرایط محیطی واقعی توافق شده با مشتری (مانند دما، ارتعاش، شوک، تداخلات الکترومغناطیسی و غیره) و برای آن دسته از تست هایی که در ساحل قابل انجام نیستند صورت می پذیرد. هدف اصلی انجام این آزمایشات تحویلدهی محصول به کارفرما است.

۲. تاریخچه و اهداف

۲-۱ تاریخچه

معمولاً مجموعه فرایندهای استاندارد مهندسی سیستم در استانداردهای بین المللی و همچنین مراجع مهم موجود در حوزه مهندسی سیستم در قالب مدل های مختلف توسط سازمان های پیشرو پیشنهاد شده و مورد استفاده قرار گرفته و فرایندهای تست از زیرفرایندهای هستند که در همه این استانداردها بر آن تاکید و برای آنها اهمیت زیادی قائل شده اند [۴-۱].

[۵] مدل های مهندسی سیستم مشهور دنیا را که در استانداردهای مختلف بین المللی معرفی شده و شامل فرایندهای تست می باشند، ارائه و با یکدیگر مقایسه کرده است. [۶-۷]

^۲ Sat Acceptance Test (SAT)

^۱ Hat Acceptance Test (HAT)

ارائه الگویی جامع جهت طرح ریزی رویه های تصدیق، صحنه گذاری و تست (تصت) سامانه های پیچیده در دفاتر طراحی یا فهم مبانی فرآیندهای مهندسی سیستم ها به کار می روند. موسسه ملی استاندارد و انجمن صنایع الکترونیک آمریکا از جمله سازمان دیگری هستند که به طور مشترک مدل فرآیندهای مهندسی سیستم را در سند ANSI/EIA-۶۳۲A [۱۹] در سطح بین المللی انتشار داده اند.

در ایران در حوزه مهندسی سیستم سازمان ملی استاندارد ایران سند INSO-۱۳۲۸۸ [۲۰] را که بر پایه استاندارد [۱۲] است منتشر کرده است. مرکز استاندارد دفاعی ایران نیز استاندارد IDS۱۳۱۵ [۲۱] را که فرآیندهای آن مطابق فرآیندهای سند مهندسی سیستم ناسا [۱۵] بوده و در بسیاری از صنایع ایران در حال پیاده سازی می باشد، سند IDS-STD-۱۰۲۸۸ [۲۲] که بر مبنای "پذیرش یکسان" و ترجمه ویرایش سال ۲۰۱۵ سند سازمان بین المللی استاندارد ISO/IEC/IEEE ۱۵۲۸۸ تهیه شده و در حال حاضر نیز اعتبار دارد و همچنین سند IDS۱۱۰۷ [۲۳] را که مبتنی بر مدل های ارائه شده در اسناد وزارت دفاع آمریکا [۱۷] و [۱۸] است، را منتشر کرده است.

[۲۴] فرآیند ارزیابی را شامل فعالیت های اصلی تصدیق، صحنه گذاری و تست دانسته و آن را به طور خلاصه با نماد VVT^۱ نشان داده است.

معمولاً مراحل تصدیق و صحنه گذاری عملکرد سامانه ها شامل چهار مرحله اصلی طرح ریزی، تدوین رویه، اجرا و تحلیل است. هر چند مهندسین در زمینه تدوین رویه، اجرا و تحلیل انواع رویه های VVT تبحر زیادی دارند، اما در زمینه طرح ریزی این فرآیندها مشکلات زیادی دیده می شود. به نحوی که در بسیاری از موارد دیده شده است که رویه های تدوین شده برای تصدیق یا صحنه گذاری محصولات همه الزامات فنی تعریف شده برای آن را در بر ندارد.

۲-۲ اهداف و نوآوری

یکی از نوآوری های این مقاله معرفی کلمه "تصت" است که علاوه بر اینکه دربرگیرنده مفهوم "تست" است، مطابق بخش (۱-۱) شامل سایر رویه های تصدیق و صحنه گذاری شامل

تحلیل، اثبات و بازرسی نیز می باشد. کلمه تصت برای رساندن مفهوم VVT پیشنهاد شده که در [۲۴] به کار رفته است.

در این مقاله در بخش (۳) الگویی جدید، جامع و جزئی جهت استانداردسازی رویه طرح ریزی فرآیندهای تصت یا VVT سامانه های مهندسی مورد طراحی در دفاتر طراحی ارائه شده است. این الگو به نحوی طراحی شده است که رویه های تصدیق و صحنه گذاری همه نیازها و انتظارات مشتری و ذینفعان و همچنین همه الزامات فنی تعریف شده برای سامانه را در بر بگیرد. در بخش (۴) سامانه مورد مطالعه که سامانه مخابرات نوعی شناور کاوشگر است معرفی شده است. در بخش (۵) نتایج پیاده سازی الگوی پیشنهادی در مورد سامانه مخابراتی GMDSS مورد مطالعه ارائه شده اند.

با توجه به اینکه پیش نیاز طرح ریزی فعالیت های تصت محصول تعریف کامل نیازها و انتظارات مشتریان و الزامات فنی محصول می باشد، در [۲۵] الگویی جامع جهت تعریف الزامات فنی سامانه های پیچیده همراه با خلاصه نتایج استخراج الزامات فنی سامانه مخابراتی مورد مطالعه در این مقاله ارائه شده اند.

از نظر تئوری الگوی پیشنهادی به نحوی است که منطبق بر استانداردهای موجود در زمینه مهندسی سیستم می باشد. همچنین از دیدگاه عملی نیز ارائه این الگو برپایه تجربه عملی تعریف الزامات فنی طراحی تنوع و تعداد زیادی از سامانه ها و ابرسامانه های پیچیده الکتریکی (مانند سامانه های تامین و توزیع برق، مبدل ها)، الکترونیکی (مانند انواع سنسورها، پردازشگرها و سامانه های ناوبری)، کامپیوتری (مانند کامپیوترها، سرورها و تجهیزات شبکه)، مخابراتی (مانند مخابرات باسیم و بیسیم)، مکانیکی (مانند سامانه های رانش، سامانه های تاسیساتی، سامانه های هیدرولیکی و پنوماتیکی)، و الکترو مکانیکی است. بنابراین الگوی پیشنهادی می تواند درمورد طرح ریزی فرآیندهای تصدیق و صحنه گذاری طیف وسیعی از سیستم های مهندسی در دفاتر طراحی مورد استفاده قرار گیرد.

^۱ Verification, Validation and Test (VVT)

جدول ۱. مراحل پیشنهادی طرح ریزی فرآیند تصدیق و صحه گذاری

عنوان مرحله	عنوان مرحله	عنوان فرم
پیش مرحله (۱)	تعریف نیازها و انتظارات مشتری	-
پیش مرحله (۲)	تعریف جامع الزامات فنی	-
اول	انتصاب حداقل یک رویه تصدیق به هر الزام	F1-00
دوم	انتصاب حداقل یک رویه صحه گذاری به هر انتظار یا نیاز مشتری یا ذینفعان	F2-00
سوم	تعیین همه رویه های تصدیق و صحه گذاری سامانه به کمک فرم های F1 و F2	F3-00
چهارم	تعیین عناوین رویه های تست های FAT سامانه به کمک فرم F3	F4-00
پنجم	تعیین عناوین رویه های تست های HAT سامانه به کمک فرم F3	F4-00
ششم	تعیین عناوین رویه های تست های SAT سامانه به کمک فرم F3	F4-00
هفتم	دسته بندی و تعیین عناوین آزمون های QT به کمک فرم F3	F4-00

۳. معرفی الگوی طرح ریزی رویه های تست

در این بخش الگوی پیشنهادی استاندارد طرح ریزی فرآیند تست سامانه های مهندسی مورد طراحی در دفاتر طراحی پیشنهاد شده است. این الگو در جدول ۱ در قالب دو پیش مرحله و شش مرحله اصلی ارائه شده است. مطابق این الگو طرح ریزی کلان فرآیند ارزیابی در ابتدای پروژه در فاز طراحی مفهومی آغاز شده و طرح ریزی جزئی تر آن در طی فازهای طراحی مقدماتی و جزئی ادامه یافته و در انتهای فاز طراحی جزئی نهایی می شود. طرح ریزی یا تعیین فعالیت های تصدیق محصول در قالب فرم F1 انجام می شود. این فرم تضمین می کند که به ازای هر یک از الزامات فنی محصول یک رویه تصدیق در نظر گرفته شود. به عبارت دیگر در فرم F1 علاوه بر تعیین رویه تصدیق برای هر یک از الزامات فنی، اطلاعات جزئی تر مربوط به این رویه تصدیق مانند نوع تست (که در بخش اول ارائه شد)، آزمایشگاه محل انجام و تجهیزات مورد نیاز آزمون، فاز انجام آزمون، رویه انجام آزمون، مسئول انجام آزمون و غیره نیز ارائه می شوند. بدیهی است که معمولاً رویه های تحلیلی و شبیه سازی در فازهای اولیه و سایر آزمون های پیچیده تر QT در فازهای بعدی طراحی و ساخت محصول انجام می شوند.

همچنین آزمون های پذیرش مانند آزمون های FAT اجزای محصول در در هنگام تحویل گیری اجزای محصول از

پیمانکاران، و آزمون های HAT و SAT سامانه ها در فازهای مجتمع سازی و نهایی، در هنگام تحویل دهی محصول به کارفرما بیشتر کاربرد دارند.

در مرحله بعد در فرم صحه گذاری که با کد F2-00 مشخص می شود، فعالیت های صحه گذاری محصول انجام طرح ریزی یا تعیین می شوند. این فرم تضمین می کند که به ازای هر یک از انتظارات یا نیازهای ذینفعان یک رویه صحه گذاری وجود داشته باشند. همچنین در این فرم نیز خلاصه اطلاعات مربوط به فعالیت های صحه گذاری مانند فرم F1 ارائه می شوند.

پس از تکمیل این فرم ها لیست جامعی از فعالیت های تصدیق و صحه گذاری در قالب فرم F3 تهیه می شود. این فرم با حذف لیست الزامات فنی و انتظارات ذینفعان از فرم های F1 و F2 و انتقال لیست کامل رویه های تصدیق و صحه گذاری و حداقل اطلاعات لازم جهت انجام آنها تکمیل می شود. در این فرم نام آزمون هایی که در فرم های F1 و F2 چند بار برای ارزیابی چند الزام فنی یا انتظار ذینفعان به طور مشترکی به کار رفته و تکرار شده است، در قالب یک نام و یک ردیف آورده می شود. بنابراین تا اینجا تضمین شده است اجرای فعالیت های VV تعیین شده در فرم F3 ارزیابی کلیه الزامات فنی و انتظارات ذینفعان را تضمین می کند. اما لازم است فعالیت های VV تعیین شده در این فرم در قالب دسته آزمون های AT یا QT دسته بندی شده و رویه های جزئی اجرای آنها تدوین شوند.

ارائه الگویی جامع جهت طرح‌ریزی رویه‌های تصدیق، صحنه‌گذاری و تست (تصت) سامانه‌های پیچیده در دفاتر طراحی

کد فرم: F1-00											
فرم تست های تصدیق سامانه											
عنوان پروژه:											
عنوان سامانه:											
شناسه سامانه:											
شناسه الزام	عنوان الزام	عنوان سند	شماره صفحه و پارامتر	نوع تست	آزمایشگاه/تجهیزات	رویه انجام تست	فاز انجام تست	معیار موفقیت	مسئول انجام	سند ثبت نتایج	توضیحات
نام و امضاء تهیه کننده:						نام و امضاء تایید کننده:					

شکل ۲. فرم انتصاب حداقل یک رویه تصدیق به هر الزام (کد فرم F۱-۰۰)

کد فرم: F2-00							
فرم تست های صحنه گذاری سامانه							
پروژه:							
عنوان سامانه:							
شناسه سامانه:							
عنوان انتظار/نیاز	نوع تست	آزمایشگاه/تجهیزات	رویه انجام تست	فاز انجام تست	مسئول انجام	سند ثبت نتایج	توضیحات
نام و امضاء تهیه کننده:				نام و امضاء تایید کننده:			

شکل ۳. فرم انتصاب حداقل یک رویه صحنه گذاری به هر انتظار یا نیاز مشتری یا ذینفعان (کد فرم F۲-۰۰)

کد فرم: F3-00							
فرم خلاصه فعالیت‌های تست سامانه							
پروژه:							
سامانه:							
شناسه سامانه:							
عنوان آزمون	نوع (تصدیق یا صحنه‌گذاری)	امداد مورد نیاز	زمان مورد نیاز (روز)	نظرات متخصص	تجهیزات	آزمایشگاه/مکان	تایید کننده/کار
نام و امضاء تهیه کننده:				نام و امضاء تایید کننده:			

شکل ۴. فرم تعیین رویه های تصدیق و صحنه گذاری سامانه (کد فرم F۳-۰۰)

ردیف	عناوین آزمون‌ها	نوع تصت (مانند تصدیق/صحنه‌گذاری، تحلیل، اثبات، بازرسی، ثبت)
۱		
۲		
...	...	...

شکل ۵. فرم تعیین عناوین رویه های دسته تصت های مختلف سامانه مانند QT, FAT, HAT, SAT (کد فرم F۴-۰۰)

آنها FAT تعیین شده است استخراج کرده و به فرم F۴ منتقل می کنیم و همین کار را درمورد آزمون های HAT و SAT نیز انجام می دهیم.

در این مرحله درمورد رویه های AT با تکمیل فرم F۴ به طور جدا در مورد هر یک از آزمون های FAT، HAT و SAT عناوین آزمون هایی را که لازم است در هر یک از این دسته آزمون ها در نظر گرفته شوند، از جدول F۳ مشخص می کنیم. به طور مثال در هنگام تکمیل فرم F۴ برای آزمون FAT هر سامانه، لیست کلیه رویه های VV آن را که در فرم F۳ نوع

شکل ۶. نمای یک تجهیز درخواست نجات و ایمنی اضطراری دریایی

شکل ۷. ارتباطات داخلی سامانه ارتباطات بی‌سیم شناورهای آب‌های ساحلی

فرکانسی HF یک تجهیز ارتباط ماهواره‌ای جهت اعلام درخواست اضطراری می‌باشد. رادیو بی‌سیم فرکانس VHF برقراری ارتباط بی‌سیم شناور با ساحل و یا سایر شناورهای اطراف در محدوده LOS شناور را فراهم می‌نماید، رادیو بی‌سیم فرکانس HF برقراری ارتباط بی‌سیم شناور با ساحل و یا سایر شناورهای اطراف در محدوده NLOS شناور را فراهم می‌نماید و تجهیز ارتباط ماهواره‌ای امکان ارتباط ماهواره‌ای را فراهم می‌کند، در مجموع در محدوده فرکانسی HF یا VHF و یا ارتباط ماهواره‌ای، GMDSS می‌تواند درخواست کمک و امداد دریایی به صورت پیام‌های از پیش تعیین شده ارسال نماید و یا پیام‌های درخواست کمک و امداد سایر شناورها را دریافت نماید.

۵. یافته‌ها

در این بخش نتایج اجرای طرح ریزی فرآیندهای تصت در مورد سامانه ارتباطات رادیویی معرفی شده در بخش قبل که مطابق با الگوی جامع پیشنهادی در این مقاله انجام شده است،

همچنین رویه های VV نوع QT تعیین شده در فرم F۳ را به نحوی دسته‌بندی می‌کنیم که بتوان برای اجرای هر دسته از آنها یک سند تهیه کرد. باید رویه های تصت هر یک از این دسته ها در فرم F۴ وارد شوند. بدین ترتیب طرح ریزی فعالیت های VV با رویه ارائه شده در این بخش به نحوی به پایان می‌رسد که تضمین می‌شود که به ازای هر الزام فنی تعریف شده یک رویه تصدیق و به ازای هر نیاز یا انتظار هر مشتری یا ذینفع اصلی یک رویه صحه گذاری تعریف شده است.

۴. معرفی سامانه مورد مطالعه

سامانه مورد مطالعه در این تحقیق، نوعی سامانه بین‌المللی ایمنی و نجات دریایی است که به اختصار با GMDSS نمایش داده شده و توسط نوعی شناور سطحی در آب‌های ساحلی کشور مورد استفاده قرار می‌گیرد. سامانه GMDSS سامانه ارتباطی بی‌سیم رادیویی بوده و جزئی از تجهیزات ضروری مخابراتی سامانه فرماندهی و کنترل این نوع شناور سطحی است. در این بخش نتایج طرح ریزی آزمون های پذیرش FAT، HAT و SAT این سامانه با الگوی پیشنهادی در بخش (۳) ارائه می‌شوند.

به طور کلی یک شناور با فاصله گرفتن از ساحل و عدم کارکرد تجهیزات ارتباطی نظیر موبایل، فقط از طریق ارتباطات رادیویی قابلیت برقراری ارتباطات با ساحل و یا سایر شناورها را دارا خواهد بود و لذا وجود سامانه ارتباطات بی‌سیم یکی از ضروریات این گونه از شناورها است. به همین دلیل مطابق با استانداردهای سازمان بین‌المللی دریانوردی (IMO) تجهیزات شناورها به سامانه GMDSS با قابلیت اعلام درخواست اضطراری به مراکز ایمنی و نجات دریایی و حتی سایر شناورهای محدوده در دریا الزامی می‌باشد.

در شکل ۶ نمای سامانه GMDSS دریایی و در شکل ۷ نمای ارتباطات داخلی این سامانه ارتباطی بی‌سیم شناورها در آب‌های ساحلی نمایش داده شده اند.

به طور کلی سامانه GMDSS در یک شناور، متشکل از یک رادیو بی‌سیم در باند فرکانسی VHF و یک رادیو بی‌سیم در باند

^۱ International Marine Organization (IMO)

ارائه الگویی جامع جهت طرح ریزی رویه های تصدیق، صحنه گذاری و تست (تست) سامانه های پیچیده در دفاتر طراحی ارائه می شوند. با توجه به اینکه مطابق جدول ۲ برای طرح ریزی فرآیندهای تصدیق و صحنه گذاری ابتدا لازم است

جدول ۲. الزامات عملکردی سامانه ارتباطات رادیویی

ردیف	وظیفه	عنوان مشخصه	محدوده
۱	برقراری ارتباط با ساحل و شناورها در فرکانس VHF	فرکانس کاری	۱۰۸-۱۷۴ MHz
۲		حساسیت	-۱۰۳ to -۱۱۰ dBm
۳		توان خروجی فرستنده	۴۰-۶۰ W
۴		مدولاسیون	AM, FM
۱	برقراری ارتباط با ساحل و شناورها در فرکانس HF	فرکانس کاری	۳-۳۰ MHz
۲		حساسیت	-۷۰ to -۱۰۹ dBm
۳		توان خروجی فرستنده	۵۰-۵۰۰ W
۱	اعلام درخواست نجات و ایمنی دریایی	فرکانس کاری	۱.۵-۳۰ , ۱۵۶-۱۶۳ MHz
۲		توان خروجی فرستنده	۲۵ W, ۲۵۰ W

۸- دریافت الزامات نصب تجهیزات در اماکن مختلف تامین تغذیه مورد نیاز سامانه ارتباطات رادیویی.

انتظارات ذینفعان و الزامات فنی محصول تعیین شده باشند، در این بخش ابتدا خلاصه ای از این موارد ارائه خواهند شد.

۵-۱ انتظارات ذینفعان

در این مطالعه موردی، ذینفعان اصلی مشتری، مرکز سازنده شناور کاوشگر و سازمان استاندارد و سازمان بنادر و کشتیرانی در نظر گرفته شده اند، که با توجه به بررسی های انجام گرفته انتظارات آنها از سامانه مد نظر به شرح زیر است:

۱- امکان برقراری ارتباط رادیویی بی سیم در باند فرکانسی VHF با ساحل و مراکز کنترل ساحلی (خدمه شناور).
۲- امکان برقراری ارتباط رادیویی بی سیم در باند فرکانسی VHF با سایر شناورها (خدمه شناور).

۳- امکان برقراری ارتباط رادیویی بی سیم در باند فرکانسی HF با ساحل و مراکز کنترل ساحلی (خدمه شناور).

۴- امکان برقراری ارتباط رادیویی بی سیم در باند فرکانسی HF با سایر شناورها (خدمه شناور).

۵- امکان اعلام درخواست نجات و ایمنی دریایی در مواقع اضطراری با تجهیزات رادیویی امداد و نجات دریایی.

۶- ارائه محصولات و تجهیزات با مرغوبیت بالا.

۷- انطباق کیفیت تجهیزات با استانداردهای بین المللی دریایی.

۵-۲ الزامات فنی

در [۲۲] خلاصه نتایج استخراج الزامات فنی سامانه مخابراتی مورد مطالعه، با بررسی های فنی انجام گرفته بر روی انتظارات ذینفعان و الگوی جامع ارائه شده در آن جهت تعریف الزامات فنی سامانه های پیچیده استخراج و ارائه شده اند. خلاصه الزامات فنی سامانه ارتباطات رادیویی به شرح زیر می باشد.

۵-۲-۱. الزامات کارکردی و عملکردی

الزامات کارکردی و عملکردی به شرح جدول ۲ می باشد.

۵-۲-۲. الزامات سازگاری

۱- تغذیه AC با فرکانس ۵۰ هرتز و توان ۱۰۰۰ کیلو وات.

۲- ابعاد سیستم باید در محدوده زیر باشد:

$$W \times H \times D = 500 \times 200 \times 400 \text{ mm}$$

۳- دمای محیط به کارگیری سامانه در محدوده ۵-۰ °C تا ۵۵ °C.

۴- استاندارد DNV-GL RU-Ship رعایت شود.

۵- تا جایی که ممکن است انتخاب از اجزاء و دستگاه های الکتریکی / الکترونیکی باشد که مستعد پذیرش اثرات القایی محیط های الکترومغناطیسی نباشند.

۵-۳ طرح ریزی رویه های تصدیق و صحه گذاری**۵-۳-۱ طرح ریزی فرآیند تصدیق**

طرح ریزی فرآیند تصدیق سامانه ارتباطات خارجی رادیویی توسط کارشناسان فنی انجام و در جدول ۳ ارائه شده است.

ارائه الگویی جامع جهت طرح ریزی رویه‌های تصدیق، صحت‌گذاری و تست (تصت) سامانه‌های پیچیده در دفاتر طراحی

جدول ۳. فعالیت تصدیق سامانه ارتباطات رادیویی شناور (فرم F^۱)

شناسه الزام	عنوان الزام	عنوان سند	عنوان آزمون	نوع تست	آزمایشگاه/تجهیزات	رویه انجام تست	فاز انجام تست	معیار موفقیت	مسئول انجام	سند ثبت نتایج	توضیح
R ^۱	برقراری ارتباط با ساحل و سایر شناور ها در محدوده فرکانسی VHF	سند تعریف الزامات فنی سامانه ارتباطات رادیویی شناور	آزمون بررسی عملکرد فرستندگی و گیرندگی رادیویی در باند فرکانسی VHF	آزمون، FAT آزمون، HAT	تجهیز رادیویی در محل کارخانه دستگاه Spectrum Analyzer تجهیزات رادیویی نصب شده بر روی شناور شناور دیگر مجهز به رادیوهای مشابه	دفترچه FAT دفترچه HAT	فاز C (ساخت) فاز D (نصب و راه‌اندازی)	برقراری ارتباط صوت و داده سالم در محدوده فرکانسی ۱۰۸ تا ۱۷۴ مگاهرتز	مسئول فنی شرکت سازنده	دفترچه FAT دفترچه HAT	
R ^۲	دستیابی به حداکثر توان خروجی فرستنده از طریق آنتن در باند فرکانسی VHF	سند تعریف الزامات فنی سامانه ارتباطات رادیویی شناور	آزمون بررسی توان ارسال شده توسط آنتن رادیو در باند فرکانسی VHF و مقایسه آن با حداکثر توان ممکن	آزمون، FAT آزمون، HAT	تجهیز رادیویی در محل کارخانه دستگاه Spectrum Analyzer تجهیزات رادیویی نصب شده بر روی شناور شناور دیگر مجهز به رادیوهای مشابه	دفترچه FAT دفترچه HAT	فاز C (ساخت) فاز D (نصب و راه‌اندازی)	دستیابی به حداکثر توان خروجی فرستنده از طریق آنتن به مقدار ۶۰ وات	مسئول فنی شرکت سازنده	دفترچه FAT دفترچه HAT	
R ^۳	حساسیت گیرندگی مناسب در باند فرکانسی VHF	سند تعریف الزامات فنی سامانه ارتباطات رادیویی شناور	بررسی میزان حساسیت رادیو در دریافت سیگنال در باند فرکانسی VHF	آزمون، FAT آزمون، HAT	تجهیز رادیویی در محل کارخانه دستگاه Spectrum Analyzer تجهیزات رادیویی نصب شده بر روی شناور شناور دیگر مجهز به رادیوهای مشابه	دفترچه FAT دفترچه HAT	فاز C (ساخت) فاز D (نصب و راه‌اندازی)	دستیابی به حساسیت گیرنده بین ۱۰۳- تا ۱۱۰- در مقیاس dB	مسئول فنی شرکت سازنده	دفترچه FAT دفترچه HAT	

R۰۴	برقراری ارتباط با ساحل و سایر شناور ها در محدوده فرکانسی HF	سند تعریف الزامات فنی سامانه ارتباطات رادیویی شناور	آزمون بررسی عملکرد فرستندگی و گیرندگی رادیویی در باند فرکانسی HF	آزمون، FAT آزمون، HAT	تجهیز رادیویی در محل کارخانه دستگاه Spectrum Analyzer تجهیزات رادیویی نصب شده بر روی شناور شناور دیگر مجهز به رادیوهای مشابه	دفترچه FAT دفترچه HAT	فاز C (ساخت) فاز D (نصب و راهاندازی)	برقراری ارتباط صوت و داده سالم در محدوده فرکانسی ۳ تا ۳۰ مگاهرتز	مسئول فنی شرکت سازنده	دفترچه FAT دفترچه HAT
R۰۵	دستیابی به حداکثر توان خروجی فرستنده از طریق آنتن در باند فرکانسی HF	سند تعریف الزامات فنی سامانه ارتباطات رادیویی شناور	آزمون بررسی توان ارسال شده توسط آنتن رادیو در باند فرکانسی HF و مقایسه آن با حداکثر توان ممکن	آزمون، FAT آزمون، HAT	تجهیز رادیویی در محل کارخانه دستگاه Spectrum Analyzer تجهیزات رادیویی نصب شده بر روی شناور شناور دیگر مجهز به رادیوهای مشابه	دفترچه FAT دفترچه HAT	فاز C (ساخت) فاز D (نصب و راهاندازی)	دستیابی به حداکثر توان خروجی فرستنده از طریق آنتن به مقدار ۵۰۰ وات	مسئول فنی شرکت سازنده	دفترچه FAT دفترچه HAT
R۰۶	حساسیت گیرندگی مناسب در باند فرکانسی HF	سند تعریف الزامات فنی سامانه ارتباطات رادیویی شناور	بررسی میزان حساسیت رادیو در دریافت سیگنال در باند فرکانسی HF	آزمون، FAT آزمون، HAT	تجهیز رادیویی در محل کارخانه دستگاه Spectrum Analyzer تجهیزات رادیویی نصب شده بر روی شناور شناور دیگر مجهز به رادیوهای مشابه	دفترچه FAT دفترچه HAT	فاز C (ساخت) فاز D (نصب و راهاندازی)	دستیابی به حساسیت گیرنده بین ۷۰- تا ۱۰۹- dB در مقیاس dB	مسئول فنی شرکت سازنده	دفترچه FAT دفترچه HAT
R۰۷	ارسال سیگنال درخواست نجات و ایمنی دریایی اضطراری	سند تعریف الزامات فنی سامانه ارتباطات رادیویی شناور	ارسال و دریافت اطلاعات اضطراری و ایمنی نجات دریایی بر روی کانال ۷۰ باند فرکانسی VHF و HF ۱۵	آزمون، HAT	دستگاه شبیه ساز	دفترچه HAT	فاز D (نصب و راهاندازی)	ارسال صحیح سیگنال DSC	مسئول فنی شرکت سازنده	دفترچه HAT

ارائه الگویی جامع جهت طرح ریزی رویه‌های تصدیق، صحه‌گذاری و تست (تصت) سامانه‌های پیچیده در دفاتر طراحی

R۰۸	ارسال و دریافت سیگنال از طریق ارتباط ماهواره‌ای	سند تعریف الزامات فنی سامانه ارتباطات رادیویی شناور	ارسال و دریافت اطلاعات اضطراری و ایمنی نجات دریایی بر روی گیرنده ماهواره ای	آزمون، HAT	دستگاه شبیه‌ساز	دفترچه HAT	فاز D (نصب و راه‌اندازی)	ارسال صحیح سیگنال DSC	مسئول فنی شرکت سازنده	R۰۷	
R۰۹	تحلیل تداخلات الکترومغناطی سی آنتن‌های مخابراتی	سند تعریف الزامات فنی سامانه ارتباطات رادیویی شناور	بررسی اسناد تحلیل و شبیه‌سازی تداخلات الکترومغناطیسی	تحلیل	نرم افزار شبیه‌ساز FEKO	دفترچه FAT	فاز B	مطابقت با استاندارد های موسسه دفاعی	مسئول فنی شرکت سازنده	دفترچه FAT	
R۱۰	ابعاد تجهیزات	سند تعریف الزامات فنی سامانه ارتباطات رادیویی شناور	آزمون اندازه گیری ابعاد تجهیزات به منظور انطباق با نقشه‌های جانمایی	آزمون، FAT	تجهیز در محل کارخانه تجهیز نصب شده بر روی شناور	دفترچه FAT	فاز C (ساخت)	مطابقت الزام ارائه شده	مسئول فنی شرکت سازنده	دفترچه FAT	
R۱۱	توان مصرفی تجهیزات	سند تعریف الزامات فنی سامانه	آزمون اندازه گیری تغذیه و توان مصرفی	آزمون، HAT	ولت متر، آمپر متر، بار مجازی جدول تغذیه تجهیزات	دفترچه HAT	فاز D (نصب و راه‌اندازی)	مطابقت الزام ارائه شده	مسئول فنی شرکت سازنده	دفترچه HAT	

		ارتباطات رادیویی شناور	تجهیزات به منظور انطباق با حدود تعیین شده						شرکت سازنده		
R ^{۱۲}	الزامات شرایط محیطی	سند تعریف الزامات فنی سامانه ارتباطات رادیویی شناور	آزمون بررسی الزامات شرایط محیطی	آزمون، تست‌های کیفیت سنجی	آزمایشگاه اجرای تست شرایط محیطی	دفترچه FAT	فاز C (ساخت)	کسب تاییدیه از مراجع ذی‌صلاح برگزار کننده تست‌های شرایط محیطی	کارشناس ان آزمایشگاه تست شرایط محیطی	دفترچه FAT	

جدول ۴. فعالیت صحت‌گذاری سامانه ارتباطات رادیویی شناور (فرم F۲)

عنوان انتظار/نیاز	نوع تست	آزمایشگاه/تجهیزات	رویه انجام تست	فاز انجام تست	مسئول انجام	سند ثبت نتایج
برقراری ارتباط رادیویی با ایستگاه‌های ساحلی و شناورهای سطحی در باندهای فرکانسی VHF	آزمون، SAT	تجهیز رادیویی منصوب بر شناور شناور دیگر مجهز به تجهیز مشابه	دفترچه SAT	فاز D	مسئول فنی شرکت سازنده	دفترچه SAT
برقراری ارتباط رادیویی با ایستگاه‌های ساحلی و شناورهای سطحی در باندهای فرکانسی HF	آزمون، SAT	تجهیز رادیویی منصوب بر شناور شناور دیگر مجهز به تجهیز مشابه	دفترچه SAT	فاز D	مسئول فنی شرکت سازنده	دفترچه SAT
ارسال و دریافت صوت و اطلاعات از طریق اضطراری و ایمنی دریایی	آزمون، SAT	تجهیز ارتباط اضطراری منصوب بر شناور	دفترچه SAT	فاز D	مسئول فنی شرکت سازنده	دفترچه SAT

جدول ۵. خلاصه فعالیت‌های تصدیق و صحت‌گذاری سامانه ارتباط رادیویی شناور (فرم F۳)

عنوان آزمون	نوع تست	اسناد مورد نیاز	زمان مورد نیاز (روز)	نفرات متخصص	تجهیزات	آزمایشگاه/مکان	تایید کنندگان	توضیح
برقراری ارتباط با ساحل و سایر شناور ها در محدوده فرکانسی VHF	تصدیق	دفترچه FAT دفترچه HAT	۱	مسئول فنی شرکت سازنده	تجهیز رادیویی در محل کارخانه دستگاه Spectrum Analyzer تجهیزات رادیویی نصب شده بر روی شناور شناور دیگر مجهز به رادیوی مشابه	FAT در محل کارخانه HAT در محل شناور	کارشناسان استاندارد و سازمان بنادر و کشتیرانی	
آزمون بررسی توان ارسال شده توسط آنتن رادیو در باند فرکانسی VHF و مقایسه آن با حداکثر توان ممکن	تصدیق	دفترچه FAT دفترچه HAT	۱	مسئول فنی شرکت سازنده	تجهیز رادیویی در محل کارخانه دستگاه Spectrum Analyzer تجهیزات رادیویی نصب شده بر روی شناور شناور دیگر مجهز به رادیوی مشابه	FAT در محل کارخانه HAT در محل شناور	کارشناسان استاندارد و سازمان بنادر و کشتیرانی	
برقراری ارتباط با ساحل و سایر شناور ها در محدوده فرکانسی HF	تصدیق	دفترچه FAT دفترچه HAT	۱	مسئول فنی شرکت سازنده	تجهیز رادیویی در محل کارخانه دستگاه Spectrum Analyzer تجهیزات رادیویی نصب شده بر روی شناور شناور دیگر مجهز به رادیوی مشابه	FAT در محل کارخانه HAT در محل شناور	کارشناسان استاندارد و سازمان بنادر و کشتیرانی	
ارسال و دریافت اطلاعات اضطراری و ایمنی نجات دریایی بر روی گیرنده ماهواره ای	تصدیق	دفترچه HAT	۱	مسئول فنی شرکت سازنده	دستگاه شبیه‌ساز سامانه GMDSS GPS تجهیز	محل شناور	کارشناسان استاندارد و سازمان بنادر و کشتیرانی	

آزمون اندازه گیری ابعاد تجهیزات به منظور انطباق با نقشه های جانمایی	تصدیق	دفترچه FAT	۱	مسئول فنی شرکت سازنده	تجهیز در محل کارخانه تجهیز نصب شده بر روی شناور تجهیزات اندازه گیری	FAT در محل کارخانه	کارشناسان استاندارد و سازمان بنادر و کشتیرانی
آزمون اندازه گیری تغذیه و توان مصرفی تجهیزات به منظور انطباق با حدود تعیین شده	تصدیق	دفترچه HAT	۱	مسئول فنی شرکت سازنده	ولت متر، آمپر متر، بار مجازی جدول تغذیه تجهیزات	محل شناور	کارشناسان استاندارد و سازمان بنادر و کشتیرانی
آزمون بررسی الزامات شرایط محیطی	تصدیق	دفترچه FAT	۱	مسئول فنی شرکت سازنده	کلیه تجهیزات آزمایشگاه اجرای تست شرایط محیطی	آزمایشگاه اجرای تست شرایط محیطی	کارشناسان استاندارد و سازمان بنادر و کشتیرانی
آزمون بررسی الزامات نگهداری	تصدیق	دفترچه HAT	۱	مسئول فنی شرکت سازنده	تجهیز مشابه نصب شده بر روی شناوری دیگر	HAT در محل شناور	کارشناسان استاندارد و سازمان بنادر و کشتیرانی
برقراری ارتباط رادیویی با ایستگاه های ساحلی و شناورهای سطحی در باندهای فرکانسی VHF	صحه گذاری	دفترچه SAT	۱	مسئول فنی شرکت سازنده	تجهیز مشابه نصب شده بر روی شناوری دیگر	SAT در دریا	کارشناسان استاندارد و سازمان بنادر و کشتیرانی
برقراری ارتباط رادیویی با ایستگاه های ساحلی و شناورهای سطحی در باندهای فرکانسی HF	صحه گذاری	دفترچه SAT	۱	مسئول فنی شرکت سازنده	تجهیز مشابه نصب شده بر روی شناوری دیگر	SAT در دریا	کارشناسان استاندارد و سازمان بنادر و کشتیرانی
ارسال و دریافت صوت و اطلاعات از طریق اضطراری و ایمنی دریایی	صحه گذاری	دفترچه SAT	۱	مسئول فنی شرکت سازنده	تجهیز مشابه نصب شده بر روی شناوری دیگر	SAT در دریا	کارشناسان استاندارد و سازمان بنادر و کشتیرانی

ارائه الگویی جامع جهت طرح‌ریزی رویه‌های تصدیق، صحنه‌گذاری و تست (تصت) سامانه‌های پیچیده در دفاتر طراحی

جدول ۶. فرم تعیین رویه تست FAT سامانه (فرم F۴)

ردیف	عناوین آزمون‌ها	نوع تست (تصدیق/صحنه‌گذاری)
۱	بررسی عملکرد فرستنده و گیرنده رادیویی در باند فرکانسی VHF	تصدیق
۲	بررسی عملکرد فرستنده و گیرنده رادیویی در باند فرکانسی HF	تصدیق
۳	آزمون بررسی توان ارسال شده توسط آنتن رادیو در باند فرکانسی VHF و مقایسه آن با حداکثر توان ممکن	تصدیق
۴	آزمون اندازه‌گیری ابعاد تجهیزات به منظور انطباق با نقشه‌های جانمایی	تصدیق
۵	آزمون بررسی الزامات شرایط محیطی	تصدیق

جدول ۷. فرم تعیین رویه تست HAT سامانه (فرم F۴)

ردیف	عناوین آزمون‌ها	نوع تست (تصدیق/صحنه‌گذاری)
۱	بررسی عملکرد فرستنده و گیرنده رادیویی در باند فرکانسی VHF	تصدیق
۲	بررسی عملکرد فرستنده و گیرنده رادیویی در باند فرکانسی HF	تصدیق
۳	آزمون بررسی توان ارسال شده توسط آنتن رادیو در باند فرکانسی VHF و مقایسه آن با حداکثر توان ممکن	تصدیق
۴	ارسال سیگنال درخواست نجات و ایمنی دریایی از طریق ماهواره	تصدیق
۵	آزمون اندازه‌گیری ابعاد تجهیزات به منظور انطباق با نقشه‌های جانمایی	تصدیق
۶	آزمون بررسی الزامات شرایط محیطی	تصدیق

جدول ۸. فرم تعیین رویه تست SAT سامانه (فرم F۴)

ردیف	عناوین آزمون‌ها	نوع تست (تصدیق/صحنه‌گذاری)
۱	برقراری ارتباط رادیویی با ایستگاه‌های ساحلی و شناورهای سطحی در باندهای فرکانسی VHF	صحنه‌گذاری
۲	برقراری ارتباط رادیویی با ایستگاه‌های ساحلی و شناورهای سطحی در باندهای فرکانسی VHF	صحنه‌گذاری
۳	ارسال و دریافت صوت و اطلاعات از طریق ماهواره	صحنه‌گذاری

۵-۳-۲ طرح‌ریزی فرآیندهای صحنه‌گذاری

نتایج طرح‌ریزی فرآیند صحنه‌گذاری سامانه در جدول ۳ ارائه شده است.

۵-۳-۳ رویه‌های ارزیابی

در جدول ۵ خلاصه‌ای از عناوین رویه‌های تصدیق و صحنه‌گذاری و حداقل اطلاعات لازم جهت طرح‌ریزی آنها ارائه شده است.

۵-۳-۴ تست‌های پذیرش سیستم

خلاصه تست‌های پذیرش سیستم در جداول ۶ تا ۸ ارائه شده است.

۶. نتیجه‌گیری

در فرآیند طراحی و تحقق تعریف الزامات فنی و همچنین وجود یک الگوی جامع برای طرح‌ریزی رویه‌های تصدیق و صحنه‌گذاری ابرسامانه‌ها و سامانه‌ها و اجزای تشکیل‌دهنده آنها از جهات زیادی اهمیت فراوان داشته و می‌تواند به سرطراح کمک زیادی کند تا این رویه‌ها را به نحوی طرح‌ریزی کند که همه الزامات فنی و انتظارات ذینفعان سامانه‌ها مورد تصدیق و صحنه‌گذاری قرار گیرد.

در این مقاله ابتدا الگویی جامع و جزئی جهت طرح‌ریزی فرآیندهای تصدیق و صحنه‌گذاری سامانه‌های مهندسی مورد طراحی در دفاتر طراحی به نحوی ارائه شد که تضمین شود که

[۹] ISO/IEC/IEEE ۱۵۲۸۸:۲۰۲۳, (۲۰۲۳), Systems and software engineering, System life cycle processes.

[۱۰] ISO/IEC/IEEE Draft International Standard - Systems and software engineering -Life cycle management - Part ۲: Guidelines for the application of ISO/IEC/IEEE ۱۵۲۸۸, (۲۰۲۳).

[۱۱] ISO/IEC/IEEE ۲۴۷۴۸-۷۰۰۰:۲۰۲۲, (۲۰۲۲), Systems and software engineering, - System life cycle processes, Standard model process for addressing ethical concerns during system design.

[۱۲] ISO/IEC/IEEE ۱۶۳۲۶:۲۰۱۹, (۲۰۱۹), "Systems and software engineering, System life cycle processes, project management".

[۱۳] NASA/SP-۲۰۱۷-۶۱۰۵, (۲۰۱۷), "NASA systems engineering handbook", Rev۲.

[۱۴] NASA, (۲۰۱۷), "Guide to NASA systems engineering handbook".

[۱۵] NASA/SP-۲۰۰۷-۶۱۰۵, (۲۰۰۷), "NASA systems engineering handbook", Rev۱.

[۱۶] MIL-STD ۴۹۸, (۱۹۹۴), "Software systems engineering draft", Department of Defense (DOD).

[۱۷] MIL-STD ۴۹۹B, (۱۹۹۳), "Systems engineering draft", Department of Defense (DOD).

[۱۸] DOD Instruction ۵۰۰۰,۲., (۲۰۰۸), "Operation of the defense acquisition systems", Department of Defense (DOD).

[۱۹] ANSI/EIA-۶۳۲A, (۲۰۲۱), "Processes for engineering a system".

[۲۰] INSO-۱۳۲۸۸, (۱۴۰۰), "مهندسی سامانه ها و نرم افزار - فرآیندهای چرخه عمر- مدیریت پروژه", سازمان ملی

استاندارد دفاعی ایران، تهران.

[۲۱] IDS۱۳۱۵, (۱۳۹۱), "خطوط راهنمای مهندسی

سیستم ها", مرکز استاندارد دفاعی ایران، تهران.

[۲۲] IDS-STD-۱۵۲۸۸, (۱۳۹۴), "مهندسی سامانه ها و

نرم افزار- فرآیندهای چرخه عمر سامانه", مرکز استاندارد دفاعی ایران، تهران.

[۲۳] IDS۱۱۰۷, (۱۳۹۰), "معماری فرآیند تحقق ایده (ایده

تا ساخت نمونه) - الزامات عمومی", مرکز استاندارد دفاعی ایران، تهران.

[۲۴] Engel. A., (۲۰۱۰), "Verification, Validation and testing of engineered systems", Jhon whiley & Sons.

[۲۵] فاضل، صادق، بوستان پور، جعفر، عباسی، علی،

(۱۴۰۲)، "ارائه الگویی جامع جهت تعریف الزامات فنی

سامانه های پیچیده در دفاتر طراحی"، دومین کنفرانس مدیریت و مهندسی کیفیت و قابلیت اتکا، دانشگاه صنعتی مالک اشتر.

به ازای هر الزام فنی تعریف شده یک رویه تصدیق و به ازای هر نیاز یا انتظار هر مشتری و ذینفعان اصلی یک رویه صحت گذاری تعریف شود. همچنین خلاصه نتایج طرح ریزی رویه های تصدیق و صحت گذاری درمورد سامانه مخابراتی GMDSS نوعی شناور سطحی به عنوان یک مطالعه موردی ارائه گردید.

الگوی پیشنهادی از دیدگاه نظری دربرگیرنده الزامات مطرح شده فرآیندهای تصدیق و صحت گذاری در استانداردهای بین المللی و ملی و همچنین مراجع مهم موجود در زمینه مهندسی سیستم بوده و از دیدگاه عملی نیز برپایه تجربه عملی طرح ریزی رویه های تصدیق و صحت گذاری تنوع و تعداد زیادی از سامانه ها و ابرسامانه های پیچیده الکتریکی، الکترونیکی، کامپیوتری، مخابراتی، مکانیکی، و الکترومکانیکی است. بنابراین این الگو می تواند برای طرح ریزی رویه های تصدیق و صحت گذاری طیف وسیعی از سیستم های مهندسی در دفاتر طراحی از جمله سامانه های فرماندهی و کنترل مورد استفاده قرار گیرد.

مراجع

[۱] INCOSE, (۲۰۲۳), "Systems engineering handbook- A Guide for System Life Cycle Processes and Activities", Fifth edition, International Council On Systems engineering, Wiley.

[۲] Eisner, H., (۲۰۲۲), "Tomorrow's Systems Engineering: Commentaries on the Profession". United States: CRC Press.

[۳] Eisner, H., (۲۰۲۲), "Systems Engineering: Building Successful Systems", Poland : Springer International Publishing.

[۴] Kossiakoff, A., Biemer, S. M., Seymour, S. J., Flanigan, D. A., (۲۰۲۰), "Systems Engineering Principles and Practice", United States: Wiley.

[۵] حسینی مونس، سید احمد، کیا، علی، (۱۳۹۵)، "مهندسی

سیستم ها"، تهران، انتشارات موسسه آموزشی و تحقیقات دفاعی.

[۶] S. K. Das, (۲۰۰۸), "High-level data fusion", Artech House.

[۷] M. Liggins II, D. Hall, and J. Llinas, (۲۰۰۸), "Handbook of multisensor data fusion: theory and practice", Second edition ed., CRC press.

[۸] B. Khaleghi, A. Khamis, F. O. Karray, and S. N. Razavi, (۲۰۱۳), "Multisensor data fusion: A review of the state-of-the-art," Information fusion, vol. ۱۴, pp. ۲۸-۴۴.